

הלכות הדרה היומי

מסכת תענית

תוכן

1. אמר לה מה שמך אמרה ליה איכו.....
2. אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל.....
3. הלוקח אילן מחבירו לקוץ מגביהו ... בדקלים ובארזים חופר למטה ומשריש לפי שאין גזעו מחליף.....
4. עד מתי יהו הגשמים יורדין והצבור פוסקין מתעניתם ... בחרבה טפח בבינונית טפחיים בעבודה שלשה טפחים.....
5. ....

דף כה.

א. אמר לה מה שמך אמרה ליה איכו

כבר התבאר לעיל דף כג: שעל אף שהמבקש רחמים על חבירו א"צ להזכיר שמו שכן מצינו במשה בהתפלל על רפואת מרים שאמר (במדבר יב פסוק יג) **אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ**, ולא אמר למרים. זה¹ דוקא בפניו, אבל כשמתפלל שלא בפניו צריך להזכיר שמו². י"א שאם רוצה רשאי להזכירו בשמו אף בפניו³. ויש מחלקים⁴ שאם מתפלל על רפואתו יש להקפיד ואין להזכיר את שמו בפניו, אך כשאדם מתפלל על חבירו להמשיך לו טובה, טוב שיזכיר את שמו. אך אין צריך להזכיר שם אמו⁵. וכן עיקר.

¹ מגן אברהם סימן קיט ס"ק א

² ולכאורה כן מוכח מהגמ' הכא "אמר ליה מה שמך" וכן הוכיח בשו"ת יביע אומר חלק ב אורח חיים סימן יא
³ כ"כ בס' רוב דגן כך מוכח לכאורה מדלהלן דף כה. אמר לה מה שמך אמרה ליה איכו אמר איכו נימטו כשצריך אולם יש לדחות ששם איירי להמשיך לה טוב ולא רפואה ועוד יש לחלק כמש"כ בס' בן יהודע שם שכ', דדוקא גבי מרים שהתפלה היתה על גופה א"צ להזכיר שמה, כיון שגופה לפניו. משא"כ גבי איכו שהתפלה על הכשורי ואין גוף הכשורי לפניו, לכן הוצרך לפרש בשמה.

⁴ בס' בן יהודע ברכות לד שם וכ"מ בעיון יעקב (ברכות שם) שכ', שא"צ להזכיר שמו, כי אולי השם גרם החולי, שהרי בשביל כן משנים שם החולה ע' ביו"ד (סי' שלה). ע"כ. וע' בספר חסידים (סי' רמד) שהשם גורם לטובה או לרעה. [ושם (סי' רמה) ובמפרש, שאף שם האב משפיע]. ולפ"ז א"ש מ"ש רש"י בס' הפרדס לא יזכיר שמו. והובא בס' עינים למשפט (ברכות שם), וכ' דמעמא בעי אמאי לא יזכירנו. ולפי האמור נחא. שו"ת יביע אומר שם. וכן בהגהות מהריק"ש (סי' תקעו), שכ' ג"כ ואין להזכיר שם החולה בתפלה. ברכות פ' א"ע. עכ"ל. ומשמע דקפידא הוי.

⁵ שהרי באיכו תענית כה. לא הזכיר שם אמה וע"כ שבפניה אין צריך כיון שאין צריך לברר כל כך שהרי בפניה היה, אולם צ"ע אמאי גבי חנה בתענית כג: לא הזכיר שם אמה שהרי שלא בפניה היה.

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

וכבר התבאר במסכת שבת דף סו: שהמתפלל על החולה, או על אדם אחר להצלחה, וכן הלוחש קמיעות וסגולות, וכן כשעושים כפרות או פדיון נפש וכן המתפלל על עצמו, זכירו בשם אמו ולא בשם אביו.⁶

ולענין השכבה ישנם מנהגים שונים. יש שמזכירים את שם האב, פלוני בן פלוני. ויש שמזכירים את שם האם, פלוני בן פלונית. וישנם שמזכירים את שני השמות, פלוני בן פלוני ופלונית ואין הדברים הללו לעיכובא, ונהרא נהרא ופשטיה, ואין לשנות מן המנהג.⁷

ב. אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל

אין מגדלים⁸ בהמה דקה ככבשים ועיזים בארץ ישראל, באזורים בהם מצויין שדות או גינות, ואפילו קושרה בבית וכל שכן בדיר אסור.⁹ מפני שדרכם לרעות בשדות של אחרים והיזקם מצוי, ואפילו אין בהמה שלו אין אדם חוטא ולא לו, אסור כיון שדרך בהמה דקה לצאת ולהזיק, גזרו¹⁰ מהששא שתצא בלי ידיעת הרועה ותזיק.

ואף בהמה גסה אין לה רעות, אלא יש לגדלה ברפת במקום שמור ולהאכילה במקומה, או למוסרה לרועה שישמרנה שלא תיכנס לשדות אחרים.¹¹

⁶ בשו"ת יביע אומר חלק ב אורח חיים סימן יא האריך שם והביא רש"ל בחכמת שלמה, ג"ב דוקא נקט פלוני בן פלונית, שבני אדם מכירין האשה שהיא אם הולד יותר מאביו. כך שמעתי. ע"כ והביא מוזה"ק (פ' לך לך דפ"ד ע"א), שכ' שם בזה"ל והושיעה לבן אמתך. וכי לא הוה בריה דישי איהו, עד דאיהו אמר בשמא דאמיה, ולא בשמא דאביו. אלא, הא אוקימנא, דכד ייתי בני לקבל מלה עלאה לאדכרא, בעי למתקן במלה דאיהו ודאי. ועל דא, אדכר דאמיה, ולא לאביו. ותו, הא תנינן דדא מלך פדקאמרון. פי' וכי לא היה בנו של ישי, עד שהיה צריך לומר בשמו של אמו, ולא בשמו של אביו. ומשיב, אלא בארנוהו. כאשר יבא האדם להזכיר עצמו לקבל דבר עליו, הוא צריך לבא בדבר שהוא ברור. וע"כ הזכיר את אמו, שאמר לבן אמתך ולא לאביו. ועוד הרי למדנו שזהו מלך סתם כמו שאמרנו. כלומר, שלא התפלל בשביל עצמו אלא בשביל הנוקבא הנקראת מלך סתם, וע"כ הזכיר לאמו, שה"ס הנוקבא ולא הזכיר לאביו. עכ"ל. והוא כמ"ש רש"ל בשבת (סו:): הנ"ל מפי השמועה, ויפה כיון שמועתו, כי יסודתו בהררי קודש, הוזה"ק הנ"ל.

⁷ שו"ת יביע אומר שם

⁸ שו"ע ונו"ב חו"מ תט א

⁹ סמ"ע שם א

¹⁰ והחמירו בזה כדי להרחיק מההיזק שאסור לאדם שיוזק את חבירו ואפילו כשמשלם אם הנזק מוכן ומצוי בכל עת. ערוך השולחן חושן שם סעיף א

¹¹ הא דאמרין בפ"ק דב"מ (ה' ע"ב) דרועה בהמות אחרים כשר. דאין אדם חוטא ולא לו. היינו דוקא בבהמה גסה, דמותר להשהותה בביתו. א"כ מותר ליתן לרועה אף בשדה, ולא היישנין. אבל בהמה דקה דאסור להשהותה אפי' בבית ובקשירה. ק"ו לרעות בשדה. ואין חילוק למגדל שלו למגדל של אחרים. ומעמא, לפי שאי אפשר לשומרם, שלא ירוצו לשדות אחרים. ומהאי טעמא הרחיקו חכמים אפילו בבית ובקשירה. אבל גסה אפשר לשומרנה. ים של שלמה מסכת בבא קמא פרק ז סימן לה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

ואין איסור¹² זה ממצות התלויות בארץ, אלא כל מקום שיש ישוב ישראל, ומצויים שם שדות וכרמים של ישראל אסור¹³.

ולפיכך בזמן הזה שאנו חיים כיום¹⁴, שרובה של א"י נתישב מישראלים ובאזורים רבים רוב השדות שייכים להם, פשיטא ששייך איסור של גדול בהמה דקה בכל הלכותיו¹⁵, ולפיכך מגדלים בסוריא, ובחו"ל, וכן בארץ ישראל ביערות ומדברות, ובכל מקום בו אין שדות ישראלים. וכן מגדלים במושבים וקיבוצים שיש להם שדות מרעה שלהם, ואין מקום לחשש¹⁶.

ו"א¹⁷ שאם מגדלים בדיר, ומאכיל אותם בדיר ואינו נותן להם לרעות, מותר לגדל. וחלקו הפוסקים על דבריו, ואין להקל.

¹² ביאור הגר"א שם. ועיין שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן רכז "והנה האיסור בא"י נגזר מכת תרתי מעמא, איסור גזל שדרכן לרעות בשדות אחרים, ומשום ישוב א"י, ולרב שם דעשה בכל כא"י בדבר זה משום דאיכא שם רוב ישוב ישראל ס"ל דאהני מעמא דגזל לחוד, וא"כ אסור בכ"מ דאיכא ישוב ישראל – אמנם להלכה הרבה ראשונים לא פסקו כרב דר' הונא חולק וה"ט דס"ל דהגזרה מעיקרא לא נגזרה רק בא"י, ובחו"ל אם יזיק בבהמותיו יתבע אותו לדין כמש"כ רש"י במשנתנו. ברם הא איכא לספוקי ארץ ישראל בלי ישוב ישראל מה דינו אם נשארה הגזרה אם לא ... וראיתי שדבר זה מחלוקת אבות העולם דרבינו בעל השו"ע חו"מ סי' ת"ט כ' והאידנא שאין מצוי שיהיו לישראל בא"י שדות נראה דשרי והוא דעת עצמו של הב"י בביאור הגר"א. איברא בכפתור ופרח פרק יו"ד כ' בפשיטת דנוהג גם בזמן הזה כשאין שדות ישראל דמטעם כבוד ישוב א"י גזרו וזה לא בטל וע"ש שהביא ראיות לשיטתו.

¹³ סמ"ע שם ב. ועיין בשולחן ערוך הרב חושן משפט הלכות נזקי ממון סעיף מז שכתב גבי האיסור לעשות שובך בתוך העיר "ואם רוב גנות העיר של נכרים מותר אף בתוך העיר". וא"כ לכאורה ה"ה כאן אם רוב שדות של נכרים יהיה מותר לגדל. וכן דייק בפתחי חושן חלק ו (גזיקין) פרק ה הערה צה

¹⁴ וחזיתי בתקנות פתח תקוה [שכפי הנראה הכל נעשה בהסכמת הגריל"ד וצ"ל, ובכתב ההתקשרות נאמר: וכל הנהגות של החברה יהיו רק על פי פקודתי בכל דבר, וכל התקנות המוסכמים ממני – קבלנו עלינו לשמור ולעשות]. ושם נאמר, "בדבר איסור גידול בהמה דקה – קבלנו בדרך תקנה לוותר איש לאחיו והרשות נתונה לכל אחד לגדל כבשים, ולא עזים דברירי הזיקא, ובפירושו נאמר אם יזיקו ישלמו כדין אך ההיזק שהניזק והמזיק אינם יודעים מזה אז מחול לכל אחד מבני החברה". קובץ תשובות הרב אלישיב חלק ד סימן קצט

¹⁵ וצ"ע על מה סומכים להקל בזמנינו אנו. שו"ת שבט הלוי שם. ועיין קובץ תשובות הרב אלישיב חלק ד סימן קצט "והלום ראיתי מה שדן בהר צבי חו"מ סי' קלו על מור חושן משפט סי' ת"ט, אם בזמנים שמצויים שדות בארץ ישראל שייכים ליהודים אם חזר האיסור למקומו, ופסק, "כיון שבמשך הזמן נתבטל האיסור והותר לישראל לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, וכמ"ש בשו"ע הנ"ל, שוב אין חוזר הדין לאיסורו דהואיל ופעם אחת נתבטלה גזירת חכמים, כבר נפקע האיסור לגמרי וצריך מנין חדש לאיסורו, וכל זמן שלא נגזר מחדש הרי היא כגזירה חדשה שאין אנו גוזרים מעצמנו גזירות חדשות", והביא ראיה לזה מירושלמי סנהדרין פ"ז ה"ה, ע"ש. ולפי האמור האיסור קיים בארץ ישראל לכולי עלמא, לדעת הטור, בארץ ישראל מעולם לא בטלה הגזירה, ולדעת הבית יוסף, עיקר התקנה והאיסור לא נוגע לארץ ישראל דוקא, אלא בכל מקום שקיים יישוב יהודי, נוהג האיסור של אין מגדלין, באופן שהאיסור אף פעם לא בטל".

¹⁶ ולא גזרו כה"ג כמו כשרובו עכו"ם או במדבר, שמעיקרא לא גזרו אלא בחשש מצוי דגזל, ולא כשאין דרך בהמה דקה לגזול כמו בזמנינו. תשובות והנהגות כרך ד סימן שכב

¹⁷ ובארץ חיים (סתהון) הביא בשם שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' פה דהא דאין מגדלין היינו דוקא בשילוח הרגל, אבל כמכניס להם מזונות במקום שמור לא גזרו, דאי הכי תכבד העבודה ללשכת המלאים (בגמרא לכאורה משמע שהיו מביאים לקרבנות מחו"ל), ועוד דהוי גזירה שאין רוב הצבור יכולים לעמוד בה, ובשם כסא רחמים על אדר"ג ותשובת עמודי אש כתב שתמהו על דברי הרמ"ע. פתחי חושן שם

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

יכול להשהותה קודם לרגל וקודם משתה בנו ל' יום, והטבח לוקח ושוחט ולוקח ומשהה ל' יום עד יום השוק¹⁸, עד שישחוט מעט מעט, ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר, אלא לוקח ושוחה בביתו כדי שלא תזיק¹⁹.

רועה שעושה תשובה אין מחייבין אותו למכור הכל ביחד. אלא מעט מעט.

דף כה:

ג. הלוקח אילן מחבירו לקוץ מגביהו... בדקלים ובארזים חופר למטה ומשריש לפי שאין גזעו מחליף

הקונה²⁰ אילנות לקוצצן לשריפה²¹, או לכל מטרה אחרת, לא מכרן לו המוכר להשחיתן לגמרי אלא דעת המוכר שבאילנות שהדבר אפשרי יחזור ויצמח ויגדל מהגזע, משום כך נתנו חז"ל שיעור בכל אחד מהאילנות לפי מה שהוא שיניה ממנו שיעור שיכול לחזור ולצמוח²².

וזה שיעורם, אם קנה עץ זית מניח מהאילן ב' ענפים הסמוכים לארץ שאז הן חוזרים ויגדליו, וקוצץ. לקח בתולת שקמה כלומר שקמה שמעולם לא נקצצה, מגביה ג' טפחים, וקוצץ, סדן של שקמה שכבר נקצץ פעם אחת, ב' טפחים, בשאר אילנות, טפה, וקוצץ. בקנים ובגפנים, מן הפקק ולמעלה.

בדקלים ובארזים, חופר ומשרש, לפי שאין גזעם מחליף ודאי מכרו כולו. ובזה טובה גם להמוכר שתשאר לו הקרקע נקייה לזריעה ולנטיעה, אך אינו חובה על הלוקח אלא שיכול לשרש אולם אין המוכר יכול לכופו לשרשן. וכן המנהג בזמנינו כשמוכרין עצי היער סתם אין החוב על הלוקח לעקרון ולשרשן²³.

¹⁸ וכן כשרוצה לקבץ בהמות יחד. התירו לו להשהותם בביתו, כדי שיהיו מקובצים יחד, עד ל' למקחו. ים של שלמה שם

¹⁹ ערוך השולחן שם סעיף ב מהמור

²⁰ שו"ע ונו"כ חו"מ רמז יד

²¹ ועיין במור חו"מ רעד ובדרישה ופרישה שם שאף אם אינו קונה ורוצה לקחת מענפי חבירו לנטיעה יש נמכים שמותר, וכן בעצי הפקש שרוצה לקוצצם לשריפה לא יקצצם לגמרי אלא צריך להשאיר בכדי שיוכל לחזור ולצמוח כמבואר

²² סמ"ע שם לט

²³ ערוך השולחן שם סעיף טז

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

**ד. עד מתי יהו הגשמים יורדין והצבור פוסקין מתעניתם ...
בחרבה טפח בבינונית טפחיים בעבודה שלשה טפחים**

היו²⁴ מתענים על הגשמים ונענו, כמה ירדו ויהיו פוסקין מן התענית, משיכנסו בעומק הארץ החרבה והיבישה טפח. שאם חדרו הגשמים לעומק טפח בקרקע חרבה וקשה, ודאי ריבוי גשמים הוא ובבינונית, שאינה יבשה לגמרי, וגם אינה תחוחה לגמרי שני טפחים. ובעבודה כלומר חרושה [עבודה" היינו שהיא מעובדת], שלשה טפחים. אבל אם חדרו רק טפח או טפחיים, אין זה ריבוי גשמים. כי היות והקרקע מעובדת ותחוחה, חודרים אליה המים בקלות.

²⁴ שו"ע ונו"כ או"ח תקעה יא